

Urša Majcen

KOZMONAVT

OSEBE

NIKOLAJ

MAGDA

LENA

KOZMONAVT

KRAJ

Nikolajeva kuhinja.

ČAS

Miklavžev večer.

*

SLABOTNA RUMENA LUČ RAZSVETLJUJE TEMAČEN ZIMSKI VEČER. SKOZI REŽE MED OKNI SE SLIŠI ODMEV SNEŽNEGA VIHARJA IN NA POLKNICAH SE HITRO NABIRAJO VEDNO VEČJI KUPI SNEGA. POD NJIMI SE ZBIRAJO LUŽICE KONDENZA. MAJHNA RUSTIKALNA KUHINJA RAZKRIVA SLEDOVE LET ŽIVLJENJA. VSEPOVSOD SO RAZPOSTAVLJENI OBLEDELI CVETLIČNI LONCI, V KATERIH SE BOHOTIJO SKRBNO NEGOVANE RASTLINE Z ZELENIMI IN RDEČIMI LISTI. POD TANKO ZAPLATO PRAHU LEŽIJO HRAPAVE POVRŠINE, NEOMETANE STENE IN PODBOJI BREZ VRAT, KI BI VODILA V SOSEDNJO SOBO.

NA ISTEM MESTU ZA MIZO PRED OKNOM SEDI NIKOLAJ IN MEŽIKAJE ZRE V SNEŽINKE. SUHLJAT ZGUBAN MOŽ V POZNIH SEDEMDESETIH, ALI ZGODNIH OSEMDESETIH. TEŽKO BI VIDELI RAZLIKO. JE PAČ V LETIH, KO LJUDJE ZAČNEJO LESTI SAMI VASE IN TO POČNEJO, DOKLER JIH NE ZMANJKA. OČI MU UOKVIRJAJO TOPLE GUBE IN NOS MU KRIVIJO TEŽKA ROŽEVINASTA OČALA. PRED NJIM NA MIZI POČIVA VELIKA LESENA ŠAHOVNICA, V ROKAH PA MEČKA ŽE STOKRAT PRELISTANI KATALOG. ZAVZDIHNE, SI SNAME OČALA, Z VAJENO KRETNJO POGLADI SVOJ OBRAZ IN SI OČALA SPET POTISNE NAZAJ NA NOS.

NIKOLAJ JE UPOKOJEN VRTNAR. KOT OTROK JE SANJAL, DA BO ASTRONAVT, ALI MARATONEC, ALI ŠAHOVSKI VELEMOJSTER. AMPAK TO SPLOH NI POMEMBNO. NIKOLAJ JE VDOVEC.

**

NIKOLAJ

Europejan čes organizejšon ... juth čemp- ... čempijonšip ...

NIKOLAJ S PRSTOM POZORNO SLEDI ZANJ PREDROBNEMU TISKU STAREGA KATALOGA.

Kategori ... under ...

Participants ... and *koač* ... *N-*

Ni-

N-

LENA

Rekel si, da prideš.

LENA.

Iskala sem te.

DVANAJSTLETNA ZLATOLASA SOSEDA, KI ŽE TRI LETA PRIHAJA K
NIKOLAJU NA PARTIJE ŠAHA IN S SVOJO PRISOTNOSTJO MEŠA PRAH.

Rekel si, da boš tam.

LENA, KATERE MAMA CELE DNEVE DELA IN BI RAJE VIDELA, DA SE NJENA
MALA PUNČKA UKVARJA S ŠOLO, KAKOR S SKRIVNOSTNIM SOSEDOM, KI GA
ŽE LEP ČAS NISO VIDELI STOPITI IZ HIŠE.

NIKOLAJ

Mogoče. Rekel sem, da *mogoče* pridem.

LENA

Korake sem ti preštela! Vseh tri tisoč petsto sedem!

LENA, ŠAHISTKA NA EVROPSKEM NIVOJU.

Noben me ni prišel gledat.

LENA, V SKIBUCKAH, S KATERIH ŠE PADA SNEG IN SE TALI NA NEKDAJ
SKRIBNO IZBRANI PREPROGI, ŠE KAR STOJI SREDI NIKOLAJEVE KUHINJE IN JE
NEDVOMNO ŠE VEDNO PREVEČ JEZNA, DA BI SE USEDLA.

A si sploh poskusil?

LENA, TOREJ. KI JE VSE ZAČELA.

NIKOLAJ

Saj sem hotel ... pa se mi ni zdelo prav, da bi ... kar tako prišel ... Kaj bi pa ljudje rekli?

LENA

Ampak rekel si, da mogoče prideš.

NIKOLAJ ZAJAME SAPO, A GA NAMESTO TOLAŽILNIH BESED POPADE
STARČEVSKI KAŠELJ.

KAŠLJA, KAŠLJA, ŠE MALO KAŠLJA IN ...

KONČNO PRIDE DO SAPE.

NIKOLAJ

Kako pa je šlo?

LENA SE BORI Z NASMEŠKOM.

IZGUBI.

LENA

Zmagala sem.

IZ ŽEPA POTEGNE GRDO RUMENO KOLAJNO IN Z NJO NIKOLAJU POMAHA PRED NOSOM. STAREC SI JO POZORNO OGLEDA. V GUBI NAD NOSOM SE MU ZARIŠE SLED PONOSNEGA NASMEŠKA.

NIKOLAJ

Potem si se-

LENA

Uvrstila, ja. Na evropsko prvenstvo!

NIKOLAJ SE SKORAJ OTROŠKO ZASMEJE, TOKRAT NA VES GLAS.

NIKOLAJ

No vidiš! Sem vedel, da nama bo ratalo prit- !

LENA

V London!

NIKOLAJ

Prosim?

LONDON. PRESTOLNICA ANGLIJE, BIVŠE ČLANICE EVROPSKE UNIJE IN MESTO, NATANČNO TISOČ DVESTO TRIDESET KILOMETROV ZRAČNE RAZDALJE ODDALJENO OD LJUBLJANE. TO JE ŠESTSTO ŠTIRIINŠESTDESET NAVTIČNIH MILJ.

LENA

V London greva, na prvenstvo.

NIKOLAJ

A tam je?

LENA

A ni to super?

NIKOLAJ

Ja ... am, daleč je.

LENA

Tebi je vse daleč, *Nikola*.

NIKOLAJ

Nikolaj.

LENA

Kaj?

NIKOLAJ

Nikolaj, ne *Nikola*. In najprej moraš vprašati svojo mamo ...
Najbolje bi bilo, da bi te peljala ona.

LENA

Če pa ona ne razume. Ona ne ve, kako zelo pomembno je to.

NIKOLAJ

Glej, *Lena* ...

LENA

Morava it, *Nikolaj*!

NIKOLAJ

Lena ...

LENA

Sploh je pa že rekla, da ne more, ker ima preveč dela, in da ne smem sama in zato me moraš peljat ti!

NIKOLAJ

Lena, jaz ne ...

LENA

Ampak ...

NIKOLAJ

... Niti tvoj dedek nisem, kaj šele ... Rabila bi dovoljenje ... Pa res je daleč ...

LENA

Milijon teh tvojih korakov, verjetno!

NIKOLAJ

No ...

SLABE TRI MILIJONE.

LENA

Vseeno mi je, če jih vse prešteješ, ampak morava it!

NIKOLAJ

Lena, ne vem ... Saj je samo-

LENA

Evropsko prvenstvo je. Evropsko prvenstvo in jaz sem zraven! In ti tudi!
Poglej!

NIKOLAJ POGLED SPUSTI NA POMEČKAN KATALOG, V KATEREM JE ŠE
VEDNO Z ODEBELJENIM TISKOM NEPOPOREČNO ZAPISANO NJEGOVO IME.

LENA

Saj si moj trener, ane?

NIKOLAJ

Ne, mislim, ja, ampak ...

LENA

Morava it, Nikola!
Prosim.

***

NIKOLAJ SE SPREHODI DO OKNA. ZA REŽO GA ODŠKRTNE, DA V KUHINJO
ZAČNEJO SILITI HLAD, SNEŽINKE IN VEČER. IZ PREDALA POTEGNE KUPČEK
KART. PREMEŠA JIH IN JIH RAZPOREDIL PO MIZI. ŠAHOVNICO ČEMERNO
ODRINE NA STRAN. ZAČNE IGRO PASJANSE.

KOZMONAVT

Streha spet pušča.

KOZMONAVT.

NIKOLAJ

Šparam za novo.

KOZMONAVT

A za streho šparaš?

VESOLJNI POPOTNIK, KI GA ZAPOSILJUJE RUSKA VESOLJSKA AGENCIJA.
IZREDNO ČEDEN MOŠKI V POZNIH SREDNJIH LETIH, POKLICU PRIMERNO
OBLEČEN V BREZHIBEN SKAFANDER IN SVETLEČO SE VESOLJSKO OPRAVO.

Seveda, treba je ...

NIKOLAJ

Za streho?

KOZMONAVT

Ja, za ka- ... A ... to.

NIKOLAJ

Ja. *To.*

KOZMONAVT

NADALJUJE S PRETKANIM PRIDIHOM IRONIJE, KI REDNO NAPOLNJUJE NJEGOVE REPLIKE. S PREZIROM SE SPREHODI PO HIŠI.

Predaleč je.

NIKOLAJ

Včasih se ti niti zvezde niso zdele predaleč.

KOZMONAVT

Takrat so se zvezde zdele bližje, kot so.

NIKOLAJ

Roko stegneš in jih utrgaš. Kot otroške sanje.

KOZMONAVT

Ampak v resnici ni tako, ne.

NIKOLAJ

Resnica res ni tako pomembna.

KOZMONAVT

Obljubil sem.

NIKOLAJ

Dokler naju smrt ne loči.

KOZMONAVT

Ne. Obljubil sem za vedno.

NIKOLAJ

Nisi obljubil tudi, da boš dokončal hišo?

KOZMONAVT

NIKOLAJ

Samo še- !

KOZMONAVT

Lahko bi vsaj stene ometal do konca. In ta barva ...
Nobenih fotografij, nobenih priznanj ... Človek bi si misli, da si vedno živel sam. Kje so spomini? Kje maš svetišče zanjo? Ji sploh prižigaš sveče?

NIKOLAJ

To ni tvoja stvar.

KOZMONAVT

Se bojiš, da jo boš užalil, a? Kako glasna misliš, da morava bit, da jo bova zbudila? Le kaj bi draga Magda rekla, če bi slišala za tvoje načrte? Če bi vedela, kaj se ti podi po glavi?

NIKOLAJ

Tišje.

KOZMONAVT

Pomisli, kako grd postane človek, ko se postara. Ves se zguba in koža mu visi na mestih, kjer ni treba. Črni lasje postanejo sivi in oči motne in gnile. Saj je imela zelene oči, a ne? Ker Lena ima modre. Modre in jasne ...

NIKOLAJ

Pazi na jezik!

KOZMONAVT

Nič ni narobe, če malo sanjaš.

NIKOLAJ

Jaz ne- !

KOZMONAVT

Še bolje – sanjariš.

KONČNO NIKOLAJ S PESTJO UDARI PO MIZI. VSTAL BI, ČE BI ZMOGEL.

KOZMONAVT

Potem praviš, da varčuješ za streho?

NIKOLAJ

Ne smem, ne smem je odpeljati brez maminega dovoljenja!

A tako – a si jo že vprašal? **KOZMONAVT**

Saj ne bo ... Kaj bi pa ljudje rekli?! **NIKOLAJ**

Ljudje že govorijo. **KOZMONAVT**

Nič ne govorijo. **NIKOLAJ**

Govorijo, govorijo ... ti pa razmišljaš. **KOZMONAVT**

Ne tako! **NIKOLAJ**

Seveda ne tako ... razen včasih. **KOZMONAVT**

NIKOLAJ VEDNO RAZMIŠLJA, KADAR JE SAM. IN KER JE VEČINO ČASA SAM, IMA VELIKO PRILOŽNOSTI ZA RAZMISLEK. O ČASU, KI VČASIH TEČE V ČUDNE SMERI, PA O HIŠI, KI JO BO NEDVOMNO NEKEGA DNE ŠE DOKONČAL, PA O ŠAHU, KI GA ŽE TAKO DOLGO IGRA, TUDI O KARTAH, PA O LJUBEZNI, KI-

Nemogoče je! Star sem. **NIKOLAJ**

Star si, ja! Ne mrtev! **KOZMONAVT**

Revmo imam, pokojnina mi komaj znese ..! **NIKOLAJ**

Koliko ti zmanjka? **KOZMONAVT**

Moral bi obnovit potni list ... **NIKOLAJ**

Še tri mesece ti velja. **KOZMONAVT**

NIKOLAJ

Na letalo bi moral ...

KOZMONAVT

Tudi avtobus pelje.

NIKOLAJ

Pa veš, koliko stanejo karte?!

KOZMONAVT

Prodaj hišo.

NIKOLAJ

Ni prav!

Da bi se zdaj kam odpravljaj ...

KOZMONAVT

Redno gibanje podaljšuje življenjsko dobo.

NIKOLAJ

Nisem te klical, da bi mi dajal nasvete!

KOZMONAVT

Ne. To je bonus.

PODAJANJE REPLIK SE SUNKOVITO USTAVI. OBSTOJITA V NEPRIJETNI TIŠINI.
KOZMONAVT SE BREZBRIŽNO SE NASMEHNE IN NAGNE NAD MIZO.
OCENJUJETA IGRO.

KOZMONAVT

Ne bo se izšla.

NIKOLAJ

Nikoli se ne izide.

KOZMONAVT PREPOZNA IZTOČNICO. STOPI NA STOL, SKOZI OKNO POMOLI
NOGO IN NAKAŽE SVOJ ODHOD.

KOZMONAVT

Ustrezi deklici. Pa ne samo zaradi nje.

NIKOLAJ

Saj bo pozabila. Jaz bom pozabil nate, ona name – tko to gre. Vseeno je. Vseeno.

KOZMONAVT

Meni je vseeno, če pozabiš.
Njej ni.

NIKOLAJ SE SPET ZAGLEDA V IGRO PASJANSE IN PIKOVI DESETICI BREZ
USPEHA POSKUŠA NAJTI PRAVO MESTO.
V SOBI JE SAM.
KARTE BESNO POMEDE Z MIZE IN ZAČNE KORAKATI V VSE SMERI PO SVOJI
MAJHNI KUHINJI, KOLIKOR MU TO PAČ DOPUŠČA REVMA, SEVEDA.

****

NIKOLAJ

Vlak navadno odpelje ob osmih zjuraj. Pa spet ob osem petintrideset pa devet nič pet in devet
petinštiridest, ampak ker je nedelja, odpelje samo vsako uro.

MED KORAKANJEM NIKOLAJ POBERE STAR ČASOPIS Z VOZNIMI REDI, MED
PRSTE PA STISNE MAJHEN, PRAV DO KONCA OŠILJEN SVINČNIK. V ZANOSU
SE POJA SEM IN TJA IN OČALA MU NENEHNO DRSIJO Z NOSU, ZATO SI JIH VES
ČAS PRESTAVLJA NA ČELO IN POTEM SPET NAZAJ NA NOS. RAČUNA NA
PAMET, ŠTEVILKE PA SI PIŠE NA ROB STAREGA ČASOPISNEGA PAPIRJA.

NIKOLAJ

Odhod ob 13.45, dve uri Ljubljana – London, povratna karta 180 evrov, z doplačilom za
prtljago 250, otroških popustov ni. Potem taksi do hotela in dve nočitvi, 500 evrov, kartici za
podzemno in stroški, kosilo in malica, vpisnina 60 evrov, 80 če se uvrstiš-

LENA

Ko!

NIKOLAJ

Pardon , *ko* se uvrstiš v drugi krog. Atrogela mi je zmanjkal, 12 evrov doplačila – 163
korakov do lekarne, pa prej je treba še v zdravstveni dom po recept – 1785 korakov, če bo
oboje odprto istočasno.

To je ... osemsto dvainpetdeset evrov, dvajset centov gor ali dol.

SE ZADIHAN SESEDE NA STOL.

852 evrov minus 476 evrov ...

LENA

Koliko korakov misliš, da je do Londona?

NIKOLAJ

Ne vem ... Veliko

LENA KOT PO NAVADI PREMICA BELE FIGURE. NIKOLAJ ČRNE.

Jih boš preštel, ko prideva tja?
LENA

Ne vem, če-
NIKOLAJ

Zakaj nimaš otrok, Nikola?
LENA
RES, ZAKAJ?

Ti si na vrsti.
LENA

Uh, saj sva jih hotla, pa ni ratalo.
NIKOLAJ

Pa bi jih mel?
LENA

Aaa ...
Zdaj bi moral met že vnuke ...
NIKOLAJ

Bi imel vnuke?
LENA
KAKŠNO VNUČKO ...

Bi, samo ...
NIKOLAJ

Se boš kdaj spet poročil?
LENA
NIKOLI NI PREPOZNO.

Daj premakni mi trdnjavo na H 8.
Kdaj praviš, da je tekmovanje?
NIKOLAJ

Prvenstvo. *Evropsko* prvenstvo. Šestega.
LENA

Konja na H 7.
NIKOLAJ

Šestega ... To je ... Kmalu.

Dvesto metrov do kolodvora. Trideset tisoč metrov do Ljubljane. Še dvajset tisoč metrov do Brnika ... Tisoč dvesto trideset *kilometrov* do Londona. Še tristo šestinsedemdeset rabim ...

LENA

Koliko je to korakov?

NIKOLAJ

Ne vem.

VE.

Daj mi tega kmeta na B 5.

LENA

Požrla ti ga bom.

NIKOLAJ

Daj ga vseeno.

LENA

Če boš poskušal *slovansko obrambo* te bom spet matirala.

NIKOLAJ

Zadnjič sem te jaz.

NI JE.

LENA

Nisi.

NIKOLAJ

Če ti ne bi pustil, da daš tekača nazaj na C 4, bi te.

LENA

Ja, ampak me nisi.

Si že bil tam?

NIKOLAJ

Kje?

LENA

V Londonu.

NIKOLAJ

Enkrat sem hotel it, ravno malo starejši sem bil od tebe ...

Daj kralja na D 5.

ŠAH.

Šah.

Sem imel vse urejeno, plačan hotel pa vse, zveza je to takrat delala ...

LENA

Saj še. Pa potem?

NIKOLAJ

Nisem šel.

LENA

Zakaj ne?

JA, ZAKAJ ŽE?

NIKOLAJ

Ne vem ... je že nekaj prišlo vmes.

LENA

Ampak zdaj pa greš.

ČE KAJ NE PRIDE VMES ...

NIKOLAJ

Lena, poslušaj ...

LENA

A se veseliš? Jaz se zelo. Ker vem, da lahko zmagam! Samo predstavljam si svoje ime na tistem pokalu.

NIKOLAJ

Tvoje ime.

LENA

Trenerja vedno navedejo!

NIKOLAJ

Lena, ne vem ... Jaz nisem tvoj trener, niti tvoj dedek nisem, jaz nisem ...

NIHČE.

LENA

Ja zdaj še ne ... ampak ko prideva tja, bova slavna!

BOŠ VIDEL.

NIKOLAJ

Poslušaj, ne bi te smel jaz peljati ...

LENA

Ampak moraš me! Nikolaj, ne morem it brez trenerja! In mama je že podpisala dovolilnico. Na upravno enoto sva jo mogli it iskat!

NIKOLAJ

Kaj ... res?

LENA

Ja! Če ne grem, bom kar umrla!

NIKOLAJ

A tako ...

LENA

Nikolaj, kdaj si bil nazadnje v Ljubljani?

NIKOLAJ

Dobrih dvajset ... ne, trideset let bo.
PETINTIRIDESET.

LENA

Kaj pa na Brezovici?

NIKOLAJ

Ne vem.

VE.

LENA

Nikolaj, kdaj si šel pa nazadnje v trgovino?

NIKOLAJ

Saj mi jo včasih prinese tisti prijazni fant, ki dela tam ... Khm, veš, da mi revma nagaja.

LENA

A imaš že trideset let revmo?

REVMA JE ZNAK STAROSTI, KI SI GA JE NIKOLAJ PRIDELAL ŠELE PRED DOBRIM DESETLETJEM. TAKO REKOČ V ČASU, KO SE JE LENA RODILA.

NIKOLAJ

Ne, včasih sem ... Khm ... Veš, da sem to hišo zgradil sam.

LENA

Res?

GRADIL. NEDOVRSNIK.

NIKOLAJ

Ko sva se zaročila, sem dobil zemljo od svojega dedka in potem sva začela zidat.

LENA

Kdaj jo boš pa končal?

NIKOLAJ

Am ... zdaj je že malo pozno, da bi jo zidal čisto sam.

LENA

Pa rože?

ENA, DVA, TRI ŠTIRI ...

NIKOLAJ

Tud te sem posadil sam. A niso lepe?

LENA

Zakaj imajo pa rdeče liste?

... PETNAJST, ŠESTNAJST, SEDEMNAJST ...

NIKOLAJ

Tej vrsti se reče božična zvezda. Celo jesen pa do božiča ima rdeče liste, potem pa začne zelenet.

LENA

Zakaj jih imaš toliko?

... OSEMINDVAJSET, DEVETINDVAJSET, TRIDESET ...

NIKOLAJ

Ne vem. Mag- ... moja jih je mela rada. Za vsako obletnico sem ji dal eno ... Pa so ostale ...

... SEDEMINTIRIDESET, OSEMINTRIDESET! OSEMINTIRIDESET.

LENA

A te je kaj strah letet?

NIKOLAJ

Letet?

Vedno sem hotel vedet, kako je. Ko sem bil tok star kot ti, veš, sem hotel bit kozmonavt.

LENA

A res?

NIKOLAJ

Čisto res.

NIKOLAJ

Vse sem imel že naštudirano; bral sem same astronomske knjige, cele ure sem buljil v nebo, da sem imel vrat čisto trd, clo svoj teleskop sem imel.

Veš, da se naša galaksija imenuje Rimska ali Mlečna cesta? Sestavljena pa je iz spiral in mi se nahajamo v tisti, ki se imenuje po Perzeju – to je bil grški junak in je potoval na hrbtu letečega konja – potem pa je naše osončje še v delu, ki se mu reče Orion, ne, Orionov ... čakaj, kaj je že?

ORIONOV PAS.

Ah ... To sem vse vedel včasih. Vedel sem točno, kje v vesolju smo, in še angleško sem se učil zaradi tega. Pa rusko tudi.

LENA

Zakaj pa to?

NIKOLAJ

Veš, hotel sem delat za Naso al pa za Roskozmos, mi je bilo čisto vseeno, samo da bi me poslal v vesolje. Hotel sem bit nekdo.

LENA

Kdo?

NIKOLAJ

Nekdo pač. Nekdo, ki je ... tak, pomemben, za celo človeštvo, da bi kaj naredil.

LENA

Zdaj boš

A BOŠ?

– kot moj trener!

NIKOLAJ

Ja ... Am ...

Veš, vedno sem sanjal, da bi šel na Luno!

LENA

Pa si šel?

DEFINITIVNO.

NIKOLAJ

Seveda. Čisto rumena je in luknjasta in okus ima po siru. Cel hlebec sem prinesel nazaj in potem sva z mojo to dajala na testenine. Rekla je, da boljših še ni jedla ...

LENA

To pa ni res.

NIKOLAJ

Čisto res. Potem sem pa mislil, da bi bil maratonec. Najhitrejši sem bil v klubu, celo na preizkušnje za mladinsko prvenstvo so me sprejel ...

ČISTA RESNICA.

LENA

Si bil prvi?

NIKOLAJ

Še vprašaš? Tako hiter sem bil, da sem mogel dva dni čakati tistega, ki je bil drugi za mano.

Sem pa, najbolj sem si pa želel, da bi lahko enkrat igral na prvenstvu v šahu. Cele noči sem študiral strategije ... to je blo takrat, ko me je zveza pošiljala v London ...

LENA

Ampak nisi šel?

TIŠINA.

NIKOLAJ

Ne.

Kralja na D 4.

LENA PREMAKNE BELO KRALJICO.

LENA

Šah mat.

Ampak midva pa vseeno greva, ne?

Nikola, midva pa vseeno greva?

NIKOLA?

LENA

Stoposto?!

*****

NIKOLAJ

Enajst tisoč sto pet dni je, veš? Odkar si ... Odkar si zbolela. Enajst-tisoč-sto-pet. Čas pa še kar teče ...

MAGDA

Res je. Ampak ne tako zelo.

GNIJOČE TRUPLO. NEKOČ ŽENSKA, KI SEDI NASPROTI NIKOLAJU, JE MAGDA. MAGDA NA MIZO POSTAVI ČAJNO SVEČKO IN POTRPEŽLJIVO ČAKA, DA JO NIKOLAJ S TRESOČO SE ROKO PRIŽGE. POZORNO OPAZUJE, KAKO PLAMEN Z NIKOLAJEVE VŽIGALICE POČASI ZAOBJAME STENJ IN POSTAJA VEDNO MOČNEJŠI.

NIKOLAJ

Zadnjič si me poklicala. Blo je, aa, mal čez polnoč. Spal sem, pa zaslišim, da me kličeš: *Nikola*, tako potihem. Skoraj čutil sem te, kako ležiš na drugi strani postelje. Pa se obrnem, ne, pa te ni blo več.

TRUPLO NEKAJ ČASA OPAZUJE PLAMENČEK, NATO SE LOTI RAZPOREJANJA LESENIH FIGUR PO ŠAHOVNICI.

NIKOLAJ

Nisem si, nisem si mislil, da bom kaj takega kdaj doživel. Tega ni, ne. Take stvari se ne dogajajo.

RAZKRAJAJOČE SE POTEZE PORUMENELEGA MESA V SVETLOBI SVEČ RES ŠE RAZKRIVAJO SLEDOVE LEPOTE, KI STA JO UDUŠILI STAROST IN SMRT, A SOBO NAPOLNJUJE VONJ VLAŽNE ZEMLJE IN FORMALINA. Z NERAZPOZNAVNO MOTNIMI OČMI TRUPLO LJUBEČE OPAZUJE NIKOLAJA IN SE POČASI NAGIBA PROTI NJEMU.

MAGDA

Prav je tako. Da ne greš. Da ne greš daleč od mene.

NIKOLAJ

Prav je ...

NIKOLAJ PREMAKNE BELO FIGURO – ŠPANSKA OTVORITEV. MAGDA V ODGOVOR PREMAKNE ČRNEGA KMETA – SICILJANSKA OBRAMBA. SPROŽI ŠAHOVSKO URO. IGRA SE ZAČNE.

Misliš, da bi bil prvi? Ko so me pošiljal v London. Da sem imel šanso?

JA.

MAGDA

Kaj bi zdaj o tem?

NIKOLAJ

Pa ko sem se pripravljaj za maraton ... 10.3 sekunde sem mel na sto metrov. To je blo nekaj!

MAGDA

Hišo je bilo treba dokončat. Se spomniš, kako sva hitela, da bi jo zgradila pred zimo?

NIKOLAJ

Res sva ... pa je ... pa je nisva.

10.3 SEKUNDE!

MAGDA

Zadnji del naj bi bil za otroke. Tam, kjer je bila jablana, se spomniš? Se spomniš, kako sva se veselila?

NIKOLAJ

To je blo ... Hm ... To bi blo ... Pa jih ... nisva- ...

MAGDA

Streha še vedno pušča. Pa prepih je tudi, iz spalnice vleče.

IN OKNA NE TESNIJO VEČ.

NIKOLAJ

Misliš-

MAGDA

Ne bo zmagala.

SKOZI ZAPRTO OKNO POGLEDA KOZMONAVT.

NIKOLAJ

Bistra je.

MAGDA

Pa lepa tudi.

NIKOLAJ

Samo šah igrava.

MAGDA

Tudi midva sva tako začela. Prvič, ko sem te premagala, si me zasnubil!

NIKOLAJ

To je bilo ... drugače.

VSAKA LJUBEZEN JE DRUGAČNA.

MAGDA

Od takrat nisem izgubila. *Meni* si obljubil večno zvestobo. In zdaj ona sedi na mojem mestu in igra nasproti tebe?

Misliš, da jo lahko kar tako odpelješ? Kaj bodo rekli ljudje? *Nikola!* Ne varaj mojega spomina.

NIKOLAJ

Da bi ... Dovolilnico je prinesla.

MAGDA

Kdo bo plačal pot?

NIKOLAJ

Mogoče bi lahko kje dobil ... saj ni tko veliko ... Lahko bi prodal rože ...

KOLIKO JE VREDNA HIŠA?

MAGDA

Pa potem? Kako jo boš spravil do letališča, ko pa še do lekarne ne moreš? Poslušaj, kako ti poka v kolenih, pomisli na revmo, na mraz!

NIKOLAJ OMAHUJE. POPUŠČA. ČAS NA URI SE MU ODŠTEVA.

KOZMONAVT ZA OKNOM IZGINE.

MAGDA

Ne izdajaj tega, kdo si. Samo jaz to vem. Samo jaz te imam takega rada. Kaj bi ti tam zunaj? Tukaj je tvoje mesto. Tu si na varnem, tu si moj!

NIKOLAJ

A sem ti kdaj povedal ...

NE, TEGA JI NI NIKOLI POVEDAL.

... kako sem sanjal, da bom kozmonavt?

V SOBO PRITEČE LENA.

MAGDA

Ampak *Nikola*, ti se bojiš letenja!

*****

LENA

Ne, ne, ne!

NIKOLAJ

Lena ...

LENA

To ni fer, ni fer!

NIKOLAJ

Ne morem.

NOČE.

LENA

Rekel si! Rekel si, da greva, poslušala sem, nisi rekel *mogoče*, gledal si vozne rede in si rekel da greva!

NIKOLAJ

Ti pojdi, jaz pa ne ...

LENA

Ni fer!

Tekma je čez dva dni!

NIKOLAJ

Ne moreš vsega!

LENA

Ampak to absolutno moram!

NIKOLAJ

Mora se samo umret.

A SE MORA?

LENA

Zloben si, Nikolaj, zloben!

NIKOLAJ

Prestar sem za tako pot ... Revmo imam.

LENA

Tudi predvčerajšnjim si bil isto star in revmast!

TUDI PREDVČERAŠNJIM NI MISLIL IT.

NIKOLAJ

Predaleč je.

LENA

Ja, in?

NIKOLAJ

Nimam denarja! Ne moreva it, konec je, Lena, pozabi na vse skupaj!
TEŽKO JE POZABITI, NE?

LENA

Če ne greva, prisežem, da ne pridem nikoli več k tebi!
Čisto sam boš ostal in nihče več te ne bo obiskal!

OB ZADNJI STENI SE KOZI SOBO SPREHODI MAGDA.

NIKOLAJ

Lena ... Ne morem.

LENA

Ampak zakaj?

NIKOLAJ SE ZGRBI NA SVOJEM STOLU IN SI OBRAZ ZAKRIJE Z ROKAMA.

NIKOLAJ

Pojdi domov, Lena. Boljše bo, da pozabiš name.

LENA

Lažnivec si, *Nikola!*

Vem, da nisi bil nikoli zares na Luni, vem, da nisi zares zmagal v teku, pa tudi noben šahovski velemejster nisi!

Mama mi je povedala. Da se bojiš in da zato šteješ. Da vsi že vejo, je rekla, da ne bova zares šla nikamor. Tudi če bi mi uspelo ...

Pa mi je, uspelo mi je, in ti nisi ..!

NIKOLAJ ODPRE USTA, A GA BESEDE NE UBOGAJO. TOKRAT GA NITI STARČEVSKI KAŠELJ NE POPADE.

*****

NIKOLAJ

Žal mi je.

TIKTAKANJE ŠAHOVSKE URE NAPOLNJUJE PROSTOR.

MAGDA

Sem vedela, da ne moreš skozi vrata, sem vedela, da te ljubezen ne spusti čez prag. Sam si me izbral. Leta si skrbel zame in se zapiral pred svetom. Sam si me naredil tako, v igranju iste igre šaha. In zdaj –
Skoraj si pozabil, da bi moral biti moj, skoraj si bil že čez, preden si se obrnil.

NIKOLAJ

Nisem pozabil.

MAGDA

Kdo bi zalival rože, ko te ne bi bilo? Kdo bi mešal prah v dnevni sobi?

PRAH BI SE MEŠAL SAM!

MAGDA

Dovolj je bilo. Dovolj misli, dovolj načrtovanja. Utrujen si. Počivaj.

NE ŠE!

MAGDA

Tiho, ljubezen. Končano je. Nikamor ne greš, nikoli ne odideš.
Kako bi me lahko zapustil, ko si pa obljubil.

NIKOLAJ

Za večno.

MAGDA

Kaj si mi napisal? Povej mi, kaj si mi napisal, ko si vprašal, če ostanem?
Kaj si mi napisal, kadar si mi pisal pisma?
Kaj si mi napisal na venec, ki si ga položil na moj grob?

V.S.T.

NIKOLAJ

Vedno samo tvoj.

MAGDA

Nikoli več ne pozabi. Ne prenesem, da moje srce podarjaš drugim.

DOKLER NAJU SMRT NE LOČI. SMRT JE PRIŠLA.

MAGDA

Ampak naju ni ločila.

NIKOLI TE NE OBIŠČE NA GROBU.

MAGDA

Pogrešal bi me. Pa kam bi šel, ko se niti iz hiše ne premakneš, *Nikola*. Samo jaz sem te tako klicala, samo meni si odgovarjal.

NITI ENKRAT.

NIKOLAJ

To je bilo včasih.

MAGDA

Včasih si me ljubil.

NIKOLAJ

Vedno.

MAGDA

Vedno se ne konča.

A SE KONČA? A SE VEDNO KONČA?!

MAGDA

Si še moj, *Nikola*?

NIKOLAJ

Še.

MAGDA

Povej mi to.

MOLČI.

NIKOLAJ

Ljubim te.

ZAMOLKEL UDAREC PO OKENSKI ŠIPI.

MAGDA

Za vedno?

NIKOLAJ

Za vedno.

ZAMOLKEL UDAREC PO OKENSKI ŠIPI.

MAGDA

In samo mene?
In nikoli, niti v sanjah, nobene druge!

NIKOLAJ

Jaz ne sanjam.

ZAMOLKEL UDAREC PO OKENSKI ŠIPI.

MAGDA

Samo ene sanje si potreboval. Najino hišo in mene v njej.

NIKOLAJ

Jaz ne sanjam več.

KUHINJSKO OKNO SE S SUNKOM RAZBIJE. Z NOČJO, SNEGOM IN ČREPINJAMI SE VSUJE VANJO KOZMONAVT.

KOZMONAVT

Koliko časa rabi človeško telo, da se razgradi? Koliko tednov, mesecev, let je potrebno, da se izgubi še zadnji las, zadnja kost, zadnji zob, ki je zarit vate?

NIKOLAJU.

Koliko časa boš še čakal, preden priznaš, da je prag tvoja zadnja omejitev?

STOJI RAZMRŠEN SREDI ČREPINJ IN TALEČEGA SE SNEGA. OTRESE SI OBLEKO, POGLADI LASE IN ZAČNE ZNOVA. NIKOLAJU PONUDI ROKO. POZDRAVI GA Z ZNANIM PRIDIHOM IRONIJE.

KOZMONAVT

Dober večer. Malo pozno je že za obiske, ampak ta je nujen.

NIKOLAJ

Za obiske? Tisti navadno pridejo skoz vrata!

KOZMONAVT

Pred nosom si mi jih zapiral.

NIKOLAJ

Kaj se poznavata?

KOZMONAVT

Popolnoma neznana sva si. Ampak sva začela na isti poti. Ti si končal tu, jaz tam. Klona, dve zvezdi v pasu Oriona, dvojčka v ozvezdju, ampak samo na videz.

Pusti me v hišo za to noč. To mi dolguješ, jaz sem ti ves čas posojal sanje.

NIKOLAJ

Jaz ne sanjam.

SEVEDA SANJAŠ.

KOZMONAVT

Seveda sanjaš.

NIKOLAJ

Ne, jaz ne san-

KOZMONAVT

Sanjaš ... sanjariš ...

... SANJARIŠ ...

NIKOLAJ

Utihni!

KOZMONAVT

Naj bi poslušal človeka, ki si laže še v sanjah?

Kaj misliš, da ne vem, kako se ti noč za nočjo polni glava spet z idejami o veličini? Kako te mami nov začetek z otroškim obrazom!

V SOBO SMEJOČ SE PRITEČE LENA.

NIKOLAJ

Nehaj, prosim te!

LENA

Nikola, a te je kaj strah letet?

NE ČAKA NA ODGOVOR.

KOZMONAVT

Nimaš sanj? Se ne sprehajaš vsako noč po Rimski cesti in šepetaš cvetlicam v upanju, da bi zraslo več in več zvezd, da bi se svetilo celo nebo? Ne zalivaš skrbno vsak večer svojih rož, čakajoč, da ti ena v cvetu razkrije diamant, ki ga boš podaril *MagdaLeni*? Nimaš sanj o pretečenih maratonih in kolajnah? Pa o hišah z dokončano streho? Niti tistih, kjer končno v rokah držiš zaslužen priznanje, pa četudi je do tebe prišlo preko male sosede?

Nimaš sanj? Kaj puščavnik ne sanja istih sanj o samoti? Se pogrebni ne zbuja sredi noči prepoten, ker je sanjal sebe v grobu? Nikolaj, sanjal si nekoč. O zvezdah in ozvezdjih in sprehajal si se mednje vsako noč, dokler ni tvojih sanj napolnila ona.

Počistila je vsak kotiček, vsako pajčevino zvezdnega prahu je počistila in ti pustila glavo prazno, ko je odšla. Kaj je ne polniš vsako noč nazaj, pa če samo za milimeter?

NIKOLAJ

Jaz nimam več sanj.

KOZMONAVT

Še mrtvi sanjajo.

KOZMONAVT UPIHNE SVEČO. V KUHINJI ZAVLADA NENAVADNA TEMA. V NJEJ SE KOZMONAVT ZAZDI SKORAJ PROSOJEN, KAKOR DA BI SKOZENJ LAHKO POSIJALA ŽE ZVEZDNA SVETLOBA. NIČ VEČ NE SKRIVA MAGDINEGA RAZKROJA. POD OČMI JI MIGOTAJI ČRVI IN PORUMENELA KOŽA SE JI LUŠČI Z ROK. S PLAZOM BESED SE VDA MRZLI NEOSVETLJENI HIŠI.

MAGDA

Sanjam o črvih, ki mi grizejo skoz lobanjo. Sanjam o hladu, ki spi v moji hrbtenici, in o zemlji, ki mi polni usta. Sanjam o razkroju in o niču, ki pride z njim. Mrtva sem, pa sanjam še naprej. In kadar lahko, kadar je prižganih dovolj sveč, se nagnem nad plamene, da si osmodim meso, in poskusim sanjat o toploti živega telesa. Včasih se skoraj spomnim, kakšen ritem ima utrip zaljubljenega srca.

Takrat sanjam tebe in te obiščem, da mi hlad preženeš iz kosti. Moj si, obljubil si mi življenje, terjam ga, čeprav mojega ni več.

KOZMONAVT

O čem sanjaš na večere, ko ti ne gre šah, in ti pasjansa ne prežene misli o samoti?

NIKOLAJ

O njej, samo o njej.

MAGDA

O kateri?

O KATERI?

*****

SKOZI OKNO SE V SOBO ZLIJE NEKAJ ZIMSKIH SONČNIH ŽARKOV. MAJHNA, ŠE MANJŠA, 9-LETNA LENA, ŠE VEDNO OBLEČENA V ENODELNI KOMBINEZON, S KATEREGA PADAJO KEPICE SNEGA, V ROKI DRŽI RAVNOKAR IZPOSOJEN KORENČEK. Z ZANIMANJEM ZRE V VELIKO ŠAHOVNICA Z LESENIMI FIGURAMI.

LENA

Nikolaj, kaj je to?

NIKOLAJ

Trdnjava. Ta gre lahko levo-desno, ali pa naprej-nazaj, kakor hočeš. Ta, s čudno glavo pa gre lahko postrani.

LENA

Kaj pa ta?

NIKOLAJ

To je kmet. Ta gre lahko za eno naprej, pa ni kaj dosti ... važen. Kanonfuter smo včasih rekli.

LENA

Kanon-futer?

NIKOLAJ

Ja. Gre za to, da je nekdo tukaj samo, da ga, eee ... Če grem jaz s kraljico sem, na primer, pa hočeš ti zaščitit tekača, vzameva, aaa, njega, pa ga postaviš predenj, ne.

LENA

Se pravi kmete žrtvujem za pomembnejše figure?

NIKOLAJ

Ja, tako nekako. Če nič ne tvegaš, nič ne dobiš, ne.
Ampak, če pa pride kmet do konca, ga pa lahko zamenjaš za kraljico ... če ti jo je kdo prej požrl.

LENA

Zakaj pa igraš proti sebi?

NIKOLAJ

Aaa, tko, da mal možgančke kravžlam, da ne pozabim mislit. Da ni dolgčas, ne ...
Pa da nisem preveč sam.

LENA

Kako si zapomniš vse to ...

NIKOLAJ

Lahko te naučim.

LENA

Kaj pa če mi ne bi šlo?

NIKOLAJ

Treba je bit potrpežljiv z ljudmi – tako kot z rožcami. Včasih traja leta, preden kakšne zacvetijo. Ampak se pa spleča čakati, ne.

LENA

Misliš, da bo kmalu nehala snežiti?

NIKOLAJ

Ne verjamem, vsaj do jutra bo padalo.
Kako si rekla, ti je ime?

LENA

Lena.

NIKOLAJ

Lena? Kot *Magdalena*?

LENA

Samo Lena.

NIKOLAJ

Prav, pa samo Lena.

LENA

Ja. Se šaha nikol ne naveličaš?

NIKOLAJ

Se.

LENA

Pa potem?

NIKOLAJ

Igram pasjanso.

LENA

Kaj je to? Kaj takega kot šah?

NIKOLAJ

Ne, s kartami se igra.

LENA

Pokaži!

NIKOLAJ

Tako. Najprej dobro premešaš, potem pa raztalaš na štiri kupčke. To je taka igra, ki jo lahko igraš sam. Prve karte obrneš in potem, aa, takole po vrsti daješ nanje druge. Kot da šteješ.

LENA

Se vsakič izide?

NIKOLAJ

Ne. V tem je smisel, da ne veš, če se bo, pa vseeno igraš, ne. Pa tudi pozoren moraš bit, da ne zgrešiš zaporedja.

LENA

Nikolaj, a tukaj živiš čisto sam?

NIKOLAJ

Ja. Ampak mi dela Orion kdaj družbo, pa rožce pa ...

LENA

Lahko pridem k tebi včasih, kadar bom sama doma? Na partijo Pasjanse?

NIKOLAJ

Pasjansa je ... eee, no ... Lahko.

LENA

Космос начинается здесь.

NIKOLAJ

Prosim?

LENA

Hvala za korenček!

LENA STOPI NA PRSTE IN MU POLJUBI LICE. STEČE PROTI VRATOM IN KOT PUŠČICA IZGINE SKOZNJE.

*****

NIKOLAJ SE OZRE PO MAJHNI KUHINJI, KI JO OSVETLJUJE LE SLABOTNA ORANŽNA LUČ. POPOLNOMA SAM JE.

ZASTRMI SE V ŠAHOVNICO.
ŠAHOVSKA URA BLAGO TIKTAKA.
ZMANJKUJE MU ČASA.

NIKOLAJ POLOŽI SVOJEGA KRALJA.

POČASI VSTANE IN STOPI DO PREDALNIKA. OBRNE KLJUČ, ODPRE PREDAL IN IZ NJEGA POTEGNE OD MOLJEV OBŽRT KOVČEK, NA KATEREM SO NARISANI OBLEDELI PLANETI.

ZA HIP SE ZASLIŠI HREŠČANJE VOKI-TOKIJA, KI SE VKLOPI.

NIKOLAJ ZAČNE V KOVČEK V POČASNEM TEMPU POZORNO ZLAGATI SVOJE OBLEKE. Z MIZE POBERE LENIN KATALOG. POLOŽI GA NA VRH OBLEK IN KOVČEK ZAPRE.

SPET SE ZASLIŠI PRIDUŠEN ZVOK ŠUMENJA VOKI-TOKIJA. SKOZENJ SPREGOVORI KOZMONAVTOV GLAS, KI TOKRAT NEDVOMNO PRIPADA URADNI IN POVSEM REALNI OSEBI. POLICISTU ALI REŠEVALCU PO VSEJ VERJETNOSTI.

VOKI-TOKI VSKAKE TOLIKO ZAHREŠČI.

GLAS iz VOKI-TOKIJA

Ne ... Ne vemo ... Mogoče demenca?

NIKOLAJ ŠEPAJOČ STOPI DO OBEŠALNIKA IN Z NJEGA Z VELIKIM NAPOROM SNAME PLAŠČ.

VOKI-TOKI ZAHREŠČI.

... če se je izgubil na sprehodu ...

PRAV POČASI SE OGRNE Z NJIM, SI NADENE ŠAL IN ROKAVICE.

SPET HREŠČANJE.

Ne, gostilne smo že pregledal ... Psi tudi niso ... ERP ... Ja, bomo še enkrat ...

S STOJALA SNAME POHODNE PALICE.

Možno, ampak ...

NIKOLAJ ODPRE VHODNA VRATA. V SOBO ZAČNE VETETR NOSITI SNEŽINKE.

HREŠČANJE SE STOPNJUJE.

Bolje je bit realen.

A TE JE KAJ STRAH LETET?

Mogoče zjutraj ...

IN VOKI-TOKI HREŠČI.

Ampak ne verjamem ...

IN NIKOLAJ SE TRDNO OKLEPA STAREGA KOVČKA.

Zarad vetra tudi sledi ni.

NIKOLAJ, SUHLJAT ZGUBAN MOŽ V POZNIH SEDEMDESETIH ALI ZGODNIH
OSEMDESETIH LETIH, ZADEKAN V PLASTI PLAŠČA IN ŠALA IN ROKAVIC,
PRVIČ PO PETINTRIDESETIH LETIH, PRVIČ, ODKAR SE JE VRNIL Z ŽENINEGA
POGREBA, PRESTOPI PRAG.

Zaradi vih- ... Zaradi snežnega viharja!

HREŠČANJE VOKI-TOKIJA PREKINJA GOVOR.

Zaključujemo.

SKOZI VRATA V SOBO ZAČNE NALETAVATI SNEG.

Prosim?

IN VOKI-TOKI HREŠČI.

Ne. Samo dve šahovski figuri ... in prstan v snegu.

IN HREŠČI.

Črno kraljico, se mi zdi, in eno belo.

IN SNEG VZTRAJNO NALETAVA.

Pa vozne rede do letališča ...

IN HREŠČANJE POGOLTNE GOVOR.

SKOZI ODPRTA VRATA PA ŠE VEDNO PADA SNEG IN POČASI VZTRAJNO
NAPOLNJUJE HIŠO.

KONEC